

از ظرفیت کارت اعتباری مذکور استفاده شود نیازی به پرداخت سود به بانک‌ها نیست، در غیر این صورت متقاضیان مشمول سود ۱۸ درصدی خواهند شد. معمارنژاد گفت: ارزش اولیه سهام واگذارشده ۲۶ هزار و ۶۰۰میلیارد تومان بود اما امروز ارزش سهام عدالت به‌شدت افزایش یافته است. / جام‌جم‌دیلی

جزئیات پرداخت وام با وثیقه سهام عدالت

عباس معمارنژاد با اشاره به این‌که وجوه ۹۶درصد درخواست‌های فروش سهام عدالت به حساب متقاضیان واریز شد، گفت: ۵۶۰۰میلیارد سفارش فروش سهام عدالت به سیستم بانکی کشور ارائه شده است. به گفته معمارنژاد براساس طرح جدید وزارت اقتصاد که به تصویب شورای پول و اعتبار رسیده ۵۰

گفت‌وگو با حمید زادبوم، معاون وزیر صمت درباره دلایل کاهش صادرات غیرنفتی در سال ۹۹

به دنبال صادرات ۱۰۰میلیارد دلاری هستیم

میثم مهرپور دبیر اقتصاد

❖ موضوع صادرات غیرنفتی به‌عنوان یگانه راه خروج کشور از خام‌فروشی طی سال‌های اخیر از اهمیت بسیار بالایی برخوردار بوده‌است، به‌طوری که می‌توان افزایش صادرات غیرنفتی به خصوص صادرات به کشورهای همسایه را به‌عنوان یکی از راه‌های بی‌اثر کردن تحریم‌ها بر علیه اقتصاد ایران دانست. جام‌جم در گفت‌وگویی با دکتر حمید زادبوم، معاون وزیر صمت و رئیس کل سازمان توسعه‌تجارت به بررسی موضوعاتی چون دلایل کاهش صادرات غیرنفتی ایران در سال جاری، ظرفیت‌های صادراتی ایران، تأثیر کرونا بر تجارت خارجی کشور، موضوع کانال مالی ایران و عراق و... پرداخته‌است.

❖ **همان‌طورکه اطلاع‌دارید میزان صادرات غیرنفتی کشور در سه ماهه اول سال جاری نسبت به مدت مشابه سال گذشته چیزی حدود ۴۴ درصد کاهش داشته‌است، برای ورود به بحث لطفاً بفرمایید دلیل عمده این کاهش چه بوده‌است؟ صرفاً به دلیل شیوع کرونا بوده یا دلایل دیگری نیز وجود داشته‌است؟**

از ابتدای اسفندماه سال گذشته که بحث شیوع کرونا در ایران مطرح شد به دلیل محدودیت‌های ایجاد شده در سفر مسافران چه زمینی چه هوایی و چه دریایی و به تبع آن بسته شدن بعضی از مرزها، تجارت نیز با یک وقفه مواجه شد. به‌طوری‌که در اسفندماه از ۳۱ مرز زمینی که داریم شاید بیش از ۲۰ مرز بسته بود. البته با گذشت زمان، این محدودیت‌ها

نیز کاهش یافت به‌طوری که در حال حاضر حدوداً ۲۸ مرز ما بازگشایی شده‌است. بنابراین اگر شما بخواهید تجارت خارجی ایران را از اواسط اسفند بررسی کنید عمده مشکلات تجارت ما مربوط به بسته بودن مرزهایی است که در حال حاضر بازگشایی شده‌اند. به‌طوری که اگر شما آمار تجارت ایران در ماه‌های خرداد و تیر را نسبت به ماه‌های فروردین و اردیبهشت مقایسه کنید رشد قابل‌توجهی در ماه‌های خرداد و اردیبهشت نسبت به دوماه اول

سال مشاهده می‌کنید که دلیل اصلی آن موضوع باز شدن مرزهاست. دلیل دیگری که وجود دارد این است که چون در شرایط کرونا تردد مسافر بین کشورها ممنوع شد و از آنجا که بخشی از تجارت ما منوط به سفر تجار ما به کشورهای همسایه یا سفر تجار کشورهای همسایه به کشور ماست طبیعتاً با ممنوعیت تردد مسافر میان کشورها، در تجارت ما وقفه ایجاد شد. ما معتقدیم همان‌طور که آمار تجارت خارجی ما در ماه‌های خرداد و تیر نسبت به فروردین و اردیبهشت بهتر شده‌است این آمار اگر محدودیت‌های مرزی جدیدی اتفاق نیفتد در مرداد و شهریور و ... نیز بهتر خواهد شد. ضمن این‌که خود ایران هیچ محدودیتی برای تجارت مرزی با هیچ کشوری اعمال نکرده و بعضاً برخی از کشورهای همسایه این کار را انجام داده‌اند.

❖ **الان فقط سه مرز ما بسته است؟**

بله، مثلاً ترکمنستان مرز زمینی خود با ایران را باز نکرده، اما تجارت ریلی ما با ترکمنستان برقرار است و این یک فرصت برای ما است تا بتوانیم تجارت با کشورهای همسایه را توسعه دهیم. نکته

دیگری که باید عرض کنم این است که کاهش صادرات غیرنفتی در سه‌ماهه اول سال جاری به آمار صادرات سال گذشته‌مان نیز مربوط است. وقتی شما سه ماه اول امسال را با سه ماهه مدت مشابه سال گذشته مقایسه می‌کنید باید توجه کنید که ما در سه ماهه اول سال ۹۸ چیزی حدود دو میلیارد دلار صادرات گاز به ترکیه داشتیم در حالی‌که این صادرات در سه

درصد ارزش روز سهام عدالت وثیقه کارت اعتباری خواهد شد. معاون وزیر اقتصاد ادامه داد: نرخ سود این تسهیلات ۱۸ درصد و دوره بازپرداخت آن سه‌ساله خواهد بود. وی افزود، این تسهیلات در قالب کارت اعتباری مراحبه به متقاضیان ارائه خواهد شد. درخصوص کارت اعتباری باید متذکر شد اگر در یک دوره مشخص

❖ **شما می‌گویید میزان صادرات ما در ماه‌های خرداد و تیر نسبت به صادرات در ماه‌های فروردین و اردیبهشت افزایش داشته‌است. صادرات ما در ماه‌های سوم و چهارم نسبت به مدت مشابه سال گذشته چه تغییری داشته‌است؟**

براساس آمار کامیون‌هایی که در مرز برای صادرات کالا بار خالی می‌کنند و با توجه به گزارش‌های میدانی صادرات ما در دو ماه اخیر نسبت به ماه‌های اول سال افزایش داشته، اما نسبت به مدت مشابه سال قبل هنوز ارزیابی دقیقی نداریم که بتوانم عدد مشخصی به شما بگویم. اگر آمار تیرماه هم به آمار صادراتمان اضافه شود می‌توان ارزیابی دقیق‌تری داشت.

❖ **کشورهایی که مرزهای خود با ایران را بسته‌اند این کار را به‌واسطه شیوع کرونا در ایران کرده‌اند؟**

نه، به‌هیچ‌وجه ارتباطی به شیوع کرونا در ایران ندارد. این کشورها مرزهای خود با همه کشورها را بسته‌اند. مثلاً الان پاکستان فقط مرز خود با ایران را نیز بسته، بلکه مرزش با همسایگان دیگریش را نیز بسته است. ضمن این‌که کرونا الان به یک موضوع جهانی تبدیل شده و صرفاً به یک یا چند کشور یا حتی قاره خاصی محدود نیست.

❖ **پس کالاهای مورد نیازشان را چگونه تأمین می‌کنند؟**

طبیعتاً یک مدت محدود و مجدد مرزها را باز می‌کنند. ضمن این‌که ممکن است کالاهای وارداتی‌شان خیلی اضطراری هم نباشد.

❖ **شما در جایی گفته بودید ظرفیت وارداتی ۱۵ کشور همسایه ما چیزی بیش از ۱۱۰۰ میلیارد دلار است که با همین ظرفیت‌های موجود می‌توانیم چیزی حدود ۱۰۰میلیارد دلار از این نیاز وارداتی را تأمین کنیم در حالی که مجموع صادرات ما به ۱۵ کشور همسایه در حال حاضر در نهایت ۲۰ میلیارد دلار است. حالا اگر محدودیت‌های مرزی و ویروس کرونا تمام شود این ظرفیت ۱۰۰ میلیارد دلاری صادرات براساس یک اقداماتی محقق**

می‌شود یا نه همین امروز این ظرفیت صادراتی در کشور وجود دارد؟

روش‌هایی برای پتانسیل‌سنجی در تجارت بین‌الملل وجود دارد که ما این عدد را براساس این مدل‌ها استخراج کرده‌ایم. ما محاسبه کرده‌ایم که کل واردات کشورهای همسایه بیش از ۱۱۰۰ میلیارد دلار است. بررسی کرده‌ایم که این میزان واردات برای چه گروه‌های کالایی است. بعد این کالاها و گروه‌های کالایی را احصا کرده‌ایم. از آن طرف بررسی کرده‌ایم که اصولاً ما سابقه صادرات چه کالاهایی را داشته‌ایم. در مرحله بعد این دو موضوع را با یکدیگر هماهنگ کرده و بررسی می‌کنیم که این لیست با این فهرست چه مشترکاتی دارد؟ مثلاً می‌بینیم در لیست واردات این کشورها کالاهایی وجود دارند که ما در گذشته سابقه صادرات آن کالاها به خارج از کشور را داشته‌ایم و این کشورها نیز به واردات آن نیاز دارند. با بررسی این دو ستون به این نتیجه رسیدیم که اقتصاد ایران بیش از ۱۰۰ میلیارد دلار ظرفیت صادراتی به این کشورها دارد.

❖ **یعنی پتانسیل صادرات این کالاها در کشور وجود دارد؟**

بله، وقتی پتانسیل صادرات این کالاها وجود دارد می‌گوییم پس این ۱۰۰ میلیارد دلار کالایی است که امکان صادرات دارند. پس باید تولید و صادرات‌مان در این اقلام را اضافه کنیم، بنابراین با این آمار به بخش تولیدمان علامت می‌دهیم که بداند کالاهایی که در گذشته صادر شده‌است همچنان مشتری داشته و اگر تولیدکننده ایرانی بتواند تولیدات خود را افزایش دهد بازار فروش این تولیدات وجود دارد

و نیازی نیست نگران بازار فروش برای این محصولات باشید. در واقع این آمار یک خط‌دهی و کار دیدبانی برای بخش تولید و صادرات است. به هرحال ما دیدبان تجارت ایران هستیم، لذا به این ۲۴ میلیارد دلاری که در حال حاضر صادرات به ۱۵کشور همسایه وجود دارد، می‌توان ۱۰۰ میلیارد دلار دیگر نیز اضافه کرد. یعنی پتانسیل صادرات ۱۲۴میلیارد دلار کالاهای ایرانی به ۱۵ کشور همسایه ما وجود دارد. ضمن این‌که باید بازاریابی در کشورهای همسایه نیز با جدیت صورت بگیرد، چرا که الان این بازارها در اختیار صادرکنندگان دیگری است که باید بتوانیم بازار آنها را تصاحب کنیم. لذا این نوع ارائه آمار از سوی سازمان توسعه تجارت ایران به معنای علامت‌دهی به تولیدکنندگان است. حالا تولیدکنندگان باید آتش تهیه این اقدام را فراهم کنند. لذا علامت‌دهی ما برای افزایش صادرات ۱۰۰میلیارد دلاری صادرات در شرایط عادی علامت‌دهی خوبی است که باید تولید داخل را متناسب با آن افزایش داده و با بازاریابی مناسب بتوانیم در تجار ایجاد امید کنیم.

❖ **عمده این گروه‌های کالایی چه گروه‌های کالایی هستند؟**

جداول مربوط به عنوان این کالاها، تحت عنوان گروه‌های کالایی منتشر شده‌است. حتی تک‌تک کشورهای همسایه مورد بررسی قرار گرفته‌اند که مثلاً چقدر از این ۱۰۰ میلیارد دلار برای پاکستان و چقدر سهم ترکیه یا افغانستان است. قرار گرفته‌اند که مثلاً چقدر از این ۱۰۰ میلیارد دلار برای پاکستان و چقدر سهم ترکیه یا افغانستان است.

❖ **الان بیشترین پتانسیل برای افزایش صادرات کالاهای ایرانی متعلق به کدام کشور همسایه است؟**

کشور پاکستان است که حدود ۱۶میلیارد دلار از این ۱۰۰ میلیارد دلار ظرفیت صادرات به این‌کشور است. در حالی که صادرات ما به پاکستان در حال حاضر چیزی حدود ۱/۴ میلیارد دلار است.

❖ **یعنی پتانسیل صادرات کالاهای ایرانی به پاکستان از عراق هم بیشتر است؟**

بله، چراکه هم بازار بزرگ‌تری نسبت به عراق دارد و هم کالاهای مورد نیاز پاکستان بیشتر در ایران تولید می‌شود. اما بازار عراق نسبت به پاکستان محدودتر است ضمن این‌که الان چیزی حدود ۲۵ درصد این بازار نیز در اختیار ایران است اما سهم ما از

بازار پاکستان رقم بسیار کمی است. ❖ **در روزهای گذشته نخست‌وزیر عراق به همراه هیاتی وارد ایران شد. در سال گذشته نیز چند تن از وزرای ما و رئیس‌کل بانک مرکزی سفرهایی به این کشور داشتند. گفته می‌شد بخشی از دلایل این سفر بررسی و نهایی‌شدن توافقات قبلی میان دو کشور بوده‌است. یکی از این موضوعات هدف‌گذاری برای افزایش تبادلات تجاری بین دو کشور ایران و عراق به ۲۰ میلیارد دلار و بحث دوم کانال مالی میان دو کشور و حواشی موجود در این باره است. این‌که گفته می‌شود این کانال چیزی شبیه اینستکس است و پای یک بانک آمریکایی در میان است و... لطفاً درباره این دو موضوع هم توضیح دهید.**

اصولاً در تعاملات سیاسی و اقتصادی کشورها به‌خصوص کشورهای همسایه بهتر این است که مقامات ارشد دو کشور یک هدف‌گذاری برای تبادلات تجاری داشته باشند و براساس آن هدف‌گذاری بخش‌های تولیدی و تجاری کشورهای خود را حرکت دهند. با توجه به این‌که ما الان حدود ۹میلیارد دلار

صادرات کالایی و حدود چهار میلیارد دلار صادرات خدمات به عراق داریم و مجموعاً حدود ۱۳میلیارد دلار صادرات به عراق داریم طبیعتاً هدف‌گذاری ۲۰میلیارد دلاری برای تبادلات ایران و عراق رقم بلندپروانه‌ای نیست و کاملاً دست‌یافتنی است. اما درباره کانال مالی بین ایران و عراق که به آن اشاره کردید باید بگویم ایران بابت صادراتش به عراق از این کشور طلب دارد که این طلب در یک بانک عراقی است. با توجه به مجوزهایی که دولت عراق دارد ما می‌توانیم در قبال پولی که در عراق داریم اقدام مورد نیازمان را از آنها وارد کنیم. روی این موضوع بحث‌شده و اکنون در حال طی کردن مسیر خود است. اما این‌که می‌گویید این کانال چیزی شبیه اینستکس است بله این کانال چیزی شبیه اینستکس یا همان اس‌پی‌وی است که درواقع یک صندوق است. اما این‌که پای یک بانک آمریکایی در میان باشد به‌هیچ‌وجه این‌طور نیست و پای یک بانک عراقی در میان است.

درواقع قرار است این کار از طریق یک بانک عراقی انجام شود و ما هم در این زمینه مذاکراتی داشته‌ایم و قرار است بخشی از نیازهای اساسی‌مان را از طریق این کانال تأمین کنیم.

❖ **درواقع می‌توان گفت یک کالاهایی وارد عراق می‌شود و عراق این کالاها را از کشور خودش به ما بازصادرات می‌کند.**

نه لزوماً عراق باز صادرات کند. بلکه این کالاها از طریق کشور عراق وارد ایران می‌شوند. یعنی لزوماً عراق صادرکننده این کالاها به ایران نیست. عراق احتمالاً واسطه مالی این مبادله خواهد بود.

❖ **خب، این روند با ممانعت طرف آمریکایی مواجه نخواهد شد؟ یعنی آنها بگویند چون هدف نهایی این کالاها ایران است اجازه این کار را نمی‌دهیم.**

تأمیل ندارم این موضوع را بیشتر باز کنم اما باید این‌جور تعریف کنیم که ما اقلامی را به عراق صادر کرده‌ایم و منابیی در این کشور داریم. حالا در ازای آن باید کالاهایی را وارد کنیم. حالا این واردات می‌تواند هم از عراق باشد یا این‌که عراق این کالاها را نداشته‌باشد و این کالاها از کشورهای دیگر ا‌ما از طریق عراق وارد ایران شود تا بتوانیم هم نیازهای وارداتی‌مان را تأمین کنیم و هم بتوانیم درواقع رقم صادراتی خودمان را زنده کنیم.

❖ **درواقع نقش و جایگاه کشورهای همسایه به‌خصوص عراق در شرایط تحریمی موجود برای ایران بسیار مهم است.**

بله، البته نقش ایران هم برای عراق بسیار مهم است، چون ما یک همسایه خوب هم در زمینه سیاسی و هم اقتصادی برای عراق بودیم. ضمن این‌که درحال حاضر ایران تأمین‌کننده بخش مهمی از کالاهای مورد نیاز عراق است. هرچند عراق بازار خوبی برای ایران است اما به هرحال بخش قابل توجهی از نیازهای کشور عراق نیز از طریق بازار ایران تأمین می‌شود. اصولاً روابط تجاری منابع دوسویه است و این روابط برای عراق نیز منافع خودش را داشته است.

❖ **سال ۹۷ با یکی از مسؤولان وزارت صمت صحبت می‌کردم. وی با توجه به افزایش نرخ ارز در آن مقطع، معتقد بود احتمال دارد صادرات غیرنفتی ما به ۶۰میلیارد دلار هم برسد. این در حالی بود که آن زمان هم تحریم‌ها وجود داشت. از طرفی سال گذشته خب طبیعتاً کرونا نبود و نمی‌توانست تأثیری بر میزان صادرات ما بگذارد اما در نهایت به رغم افزایش نرخ ارز ما شاهد صادرات ۴۲میلیارد دلاری در سال ۹۸ بودیم.**

دوشنبه ۲۰ مرداد ۱۳۹۹ • شماره ۵۷۲۷

به نظراتان دلیل اصلی این موضوع چیست؟

اولاً ما هرگز پیش‌بینی صادرات ۶۰میلیارد دلاری نداشتیم. بله، یک اظهارنظر شخصی و براساس افزایش نرخ ارز در آن سال بود. موضع رسمی وزارت صمت نبود. اگر بالاترین ارقام صادرات و واردات‌مان را بررسی کنید این آمار متعلق به همین سال‌های اخیر بوده‌است.

❖ **البته در سال ۹۰ میزان صادرات غیرنفتی ما به حدود ۵۰میلیارد دلار رسید.**

بله، خب باید ترکیب کالایی سال ۹۰ را بررسی کرد. چون ما گاز و میعانات گازی‌مان را هم در آمار صادرات غیرنفتی می‌آوریم این موضوع هم بسیار تأثیرگذار است. می‌خواهم بگویم هدف ۶۰میلیارد دلاری بسیار عالی است اما اکنون محقق نشده‌است، اما این‌که ما چقدر می‌توانیم صادرات کنیم باید به ظرفیت‌های تولید داخلی‌مان توجه کنیم. اگر ما بخواهیم صادرات ۶۰میلیارد دلاری داشته

براساس مطالعات سازمان توسعه تجارت ما ظرفیت صادرات چیزی بیش از ۱۰۰میلیارد دلار کالا و خدمات به ۱۵ کشور همسایه را داریم. برای مثال ظرفیت صادرات ۱۶میلیارد دلاری به پاکستان وجود دارد که در حال حاضر میزان این صادرات فقط ۱/۴ میلیارد دلار است

باشیم طبیعتاً با توجه به این‌که بخشی از مواد اولیه ماشین‌آلات مورد نیاز ما وارداتی است باید دانست برای تحقق صادرات بیشتر کف واردات ما هم افزایش خواهد داشت. یعنی بخش تولید و تجارت ما باید آمادگی این را داشته‌باشد که صادرات بیشتر نیازمند تولید بیشتر است و تولید بیشتر نیز به کفی از واردات نیازمند است. بالاخره هیچ کشوری وجود ندارد که بدون واردات بتواند صادرات کند مگر این‌که صرفاً بخواهد مواد معدنی خود را بفروشد. اگر ما بخواهیم تولید صنعتی داشته باشیم و بخواهیم صادرات تولیدات صنعتی‌مان را افزایش دهیم نیاز به واردات داریم. لذا افزایش صادرات ما مستلزم افزایش واردات مواد اولیه و قطعات، تجهیزات و ماشین‌آلات است که این فضا باید ایجاد شود. به یاد دارم زمانی حدود بیش از دودحه پیش هدف‌گذاری صادرات ۲میلیارد دلاری صادرات غیرنفتی یک ایده‌آل خیلی بزرگ بود اما امروز آن هم در شرایط تحریمی به بالای ۲۰میلیارد دلار رسیده‌ایم. لذا تحقق ۶۰ و ۱۰۰میلیارد دلار صادرات غیرنفتی هم برای ایران موضوع کاملاً دست‌یافتنی به شمار می‌آید.

❖ **می‌خواهم بگویم این افزایش نرخ ارز برخلاف ادعای برخی از اقتصاددانان که موجب جهش صادرات خواهد شد نتوانست تأثیری بر صادرات غیرنفتی ما بگذارد. حالا شاید یک بخشی از این عدم افزایش به مسائل تحریمی مربوط باشد اما به هرحال نرخ ارز ما چند برابر شد و عده‌ای می‌گفتند صادرات هر کالایی صرفه اقتصادی دارد و میزان صادرات ما رکورد خواهد زد و... چرا افزایش صادرات محقق نشد؟**

زمانی هست که شما شرایط ثابت دارید. در این شرایط ثابت، کاهش ارزش پول ملی رخ می‌دهد. در این صورت ممکن است تأثیر بیشتری بر افزایش صادرات شما داشته‌باشد، چراکه سایر شرایط ثابت بودند اما این موضوع برای ما صادق نبود. با توجه به این‌که کاهش ارزش پول ملی روی خیلی از موضوعات اقتصاد ما تأثیر می‌گذارد، ممکن است تأثیر مثبت آن بر افزایش صادرات به آن اندازه نباشد. ضمن این‌که فراموش نکنیم در شرایط موجود در جنگ اقتصادی دشمن همه راه‌های توسعه تجارت ما را هدف قرار داده و قصد تأثیرگذاری بر آن دارد. طبیعتاً در شرایط جنگ اقتصادی ممکن است همه تحلیل‌های اقتصادی که در شرایط عادی جوابگو است در این شرایط به پاسخ دلخواه نرسد. یعنی اصولاً تحلیل‌های اقتصادی با فرض ثابت بودن سایر شرایط است. ❖